

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om kommunala pensioner

ROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om kommunala pensioner ändras till följd av lagen om preskription av skulder, som trädde i kraft vid ingången av 2004. För debitering av arbetsgivarens pensionsavgift, återbetalning av en pensionsavgift som betalats utan grund, återkrav av en förmån som betalats utan grund och rätt till en förmån som inte utbetalats fastställs en preskriptionstid på tio år. Det föreslås att det för återkrav av förmånsfordringar som fastställts genom ett beslut om återkrav föreskrivs om en ny fem år lång preskriptionstid, och att en ny fem år lång preskriptionstid börjar löpa när den avbryts. En likadan fem år lång preskriptionstid föreslås också för återbetalning av pensionsavgifter som betalats utan grund och för betalning av förmåner som inte utbetalats efter det att de

har krävts första gången av pensionsanstalten efter den ovan nämnda tidsfristen på tio år.

Dessutom ändras bestämmelserna om placeringsdelegationen vid den kommunala pensionsanstalten så att de motsvarar den praxis som har vuxit fram. Placeringsdelegationen är ett rådgivande organ som behandlar riktlinjerna för pensionsanstaltens placeringsverksamhet och dess utveckling samt tjänar som kanal för informationsutbyte mellan pensionsanstalten och de instanser som är företrädda i delegationen.

Det föreslås även att lagen skall ändras med anledning av förvaltningslagen, som trädde i kraft vid ingången av 2004.

De föreslagna lagändringarna avses träda i kraft den 1 januari 2005.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
ALLMÄNNA MOTIVERING	3
1. Nuläge	3
Preskriptionsbestämmelser	3
Preskription av en pensionsavgift	4
Preskription av återbetalning av förmån som betalats utan grund.....	4
Preskription av fordran gällande förmån som grundar sig på beslut	5
Placeringsdelegationen.....	5
Förvaltningslagen och talan.....	6
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	7
Preskriptionsbestämmelser	7
Preskription av pensionsavgifter.....	7
Preskription av fordringar och förmåner som inte har betalats.....	7
Placeringsdelegationen.....	8
Förvaltningslagen och talan.....	8
3. Propositionens verkningar	8
4. Beredningen av propositionen	8
DETALJMOTIVERING	9
1. Lagförslag.....	9
2. Ikraftträdande.....	10
3. Lagstiftningsordning	10
LAGFÖRSLAG	12
om ändring av lagen om kommunala pensioner	12
BILAGA	14
PARALLELLTEXTER	14
om ändring av lagen om kommunala pensioner	14

ALLMÄNNA MOTIVERING

1. Nuläge

Preskriptionsbestämmelser

Inom det kommunala pensionssystemet har på sådana fordringar om vilka det inte finns specialbestämmelser i arbetspensionslagarna tillämpats så som allmän författning förordningen om preskription i fordringsmål och om offentlig stämning på borgenärer (32/1868), nedan preskriptionsförordningen, och den allmänna tioåriga preskriptionstid som föreskrivs i förordningen. Preskriptionstiden börjar när fordran uppkommer. Preskriptionstiden för återbetalning av en förmån som utbetalats utan grund börjar när förmånen har erhållits eller när en förmån, som betalats på riktiga grunder, senare visar sig vara utan grund. Enligt preskriptionsförordningen börjar en ny tioårig preskriptionstid löpa när preskriptionen av en skuld avbryts.

En avbrytande åtgärd kan vara icke formbunden eller genomföras genom officiella åtgärder. Skuldansvaret kan hållas i kraft hur länge som helst, om preskriptionstiden avbryts innan tio år förflutit sedan den senast avbröts.

Preskriptionsförordningen har upphävts genom lagen om preskription av skulder (728/2003), nedan preskriptionslagen, som trädde i kraft vid ingången av 2004 och samtidigt ersätter preskriptionsförordningen. Preskriptionslagen är till karaktären en allmän lag. Den skall tillämpas om det inte finns några bestämmelser i andra lagar som avviker från den. Enligt 1 mom. i preskriptionslagen tillämpas dock inte lagen på pensioner eller andra förmåner som betalas med stöd av pensionslagstiftningen och inte heller på pensionsförsäkringspremier. Preskriptionslagen tillämpas bl.a. på återbetalning av en förmån som betalats utan grund. Preskriptionslagens bestämmelser skall dock tillämpas endast om inte något annat följer av speciallagstiftningen.

Den primära allmänna preskriptionstiden enligt preskriptionslagen är tre år och den

börjar i regel löpa från det att skulden förfaller till betalning. I lagen beskrivs de fall då den treåriga preskriptionstiden skall tillämpas.

Preskriptionstiden för återkrav av en förmån och debitering av en avgift som betalats utan grund börjar från och med den tidpunkt då den som har betalat förmånen eller avgiften fick kännedom om eller borde ha känt till att förmånen eller avgiften betalats utan grund och vem som fått den ogrundade förmånen eller avgiften. Efter att skulden fastställts genom en lagakraftvunnen dom eller någon annan utsökningsgrund som kan verkställas som en lagakraftvunnen dom är preskriptionstiden dock fem år. Vid sidan av den allmänna preskriptionstiden på tre år finns en sekundär preskriptionstid på tio år, som börjar från och med den händelse som ligger till grund för fordran. I lagen finns också bestämmelser om hur preskriptionen av en skuld kan avbrytas. Också enligt preskriptionslagen kan skuldansvaret hållas i kraft hur länge som helst genom att preskriptionen avbryts innan den föregående preskriptionstiden har löpt ut.

Lagen om ändring av utsökningslagen (679/2003) trädde i kraft den 1 mars 2004. Enligt lagen förutsätts det för att ett utsköningsärende skall bli anhängigt och verkställt att sökanden har en verkställbar utsökningsgrund och att den rättighet som nämns i den inte har upphört på grund av betalning eller preskription eller av någon annan orsak. Enligt lagen är en utsökningsgrund verkställbar i 15 års tid. Om den borgenär som avses i utsköningsgrunden är en fysisk person, eller om ersättningsfordran grundar sig på ett brott för vilket gäldenären har dömts till fängelse eller samhällstjänst, är utsköningsgrunden i regel verkställbar i 20 års tid. Domstolen kan i undantagsfall på talan av borgenären förlänga tidsfristen med tio år. Tidsfristen för verkställbarheten innebär att rätten att driva in en fordran genom utsköning upphör slutgiltigt när tidsfristen har löpt ut. Lagändringen är delvis retroaktiv. Om en utsköningsgrund har givits före den 1 mars 1993, räknas

tidsfristen för verkställbarheten från detta datum.

Preskription av en pensionsavgift

I lagen om kommunala pensioner (549/2003), nedan KomPL, finns för närvarande inga bestämmelser om preskription av fordringar som gäller pensionsavgifter. För deras del har man tillämpat preskriptionsförordningens allmänna preskriptionstid på tio år. I och med ikraftträdandet av preskriptionslagen kommer de pensionsavgifter som medlemsamfundet med stöd av KomPL är skyldiga att betala till den kommunala folkpensionsanstalten och som inte har debiterats inte att preskriberas överhuvudtaget utan de preskriptionsbestämmelser som enligt förslaget skall fogas till lagen.

Bestämmelser om utsökning av pensionsavgifter finns i 134 § i KomPL. I paragrafen hänvisas till lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningssväg (367/1961), nedan skatteutsökningslagen. Enligt 11 § i skatteutsökningslagen skall en fordran indrivnas hos den betalningsskyldige inom fem år, räknat från ingången av året efter det då fordran fastställts eller påförts, vid äventyr av förlust av rätten till betalningen. Det innebär att preskriptionstiden inte kan avbrytas. Pensionsanstalten skall driva in en påfordrad pensionsavgift inom den tid som anges i 11 § i skatteutsökningslagen. Om pensionsanstalten inte kan driva in pensionsavgiften inom den utsatta tiden, förverkas rätten till avgiften.

Preskription av återbetalning av förmån som betalats utan grund

Här avses med återbetalning av en förmån utan grund återkrav av en pension eller annan förmån som betalats utan grund och återbetalning av pensionsavgifter som betalats utan grund.

Orsakerna till att en förmån betalats utan grund kan vara många. En för stor utbetalning kan bero på mottagaren, behandlingen av förmånen eller någon annan omständighet som varken mottagaren eller pensionsanstalten kan påverka. Enligt KomPL skall en förmån som betalats utan grund i regel krävas tillbaka. I vissa fall, som närmare anges i la-

gen, kan man dock delvis eller helt avstå från återkrav.

För att det skall vara möjligt att kräva tillbaka en förmån som betalats utan grund, måste det ges ett nytt ändrat beslut som ersätter det felaktiga förmånsbeslutet och först utgående från detta beslut kan ett beslut om återkrav fattas. Om inte förmånstagaren samtycker till att ett felaktigt förmånsbeslut ändras till hans eller hennes nackdel, måste man först ansöka hos försäkringsdomstolen om att beslutet skall undanröjas.

På återkrav av pension eller annan förmån enligt KomPL som betalats utan grund har man tillämpat preskriptionsförordningens allmänna preskriptionstid på tio år, som börjar löpa för var och en av förmånsraterna räknat från dagen för utbetalningen. I praktiken är dock ofta fem år den bakre gränsen för återkrav av en förmån som betalats utan grund, eftersom försäkringsdomstolen endast av särskilt vägande skäl har undanröjt ett felaktigt beslut som är äldre än fem år. Om en sökande t.ex. avsiktligt har hemlighållit uppgifter som är av väsentlig betydelse för beslutet, har ett beslut om undanröjande kunnat fattas inom ramen för den allmänna preskriptionstiden på tio år.

Det finns inte skäl att tillämpa preskriptionslagens allmänna preskriptionstid på tre år på återkrav enligt KomPL, utan det är motiverat att i KomPL fastställa en skild tidsfrist för återkrav av förmåner som betalats utan grund och en skild preskriptionstid för fordringar. Under den komplexa återkravsprocessen finns det inte skäl att för avbrytande av preskription särskilt påminna mottagaren om en förmån som betalats utan grund, eftersom skäligheten hos återkravet prövas först när beslut om återkrav fattas och återkravsbeloppet fastställs genom beslutet. Särskilda avbrytande åtgärder blir aktuella först efter det att beslut om återkrav har givits.

Ett lagakraftvunnet beslut om återkrav får enligt 161 § 2 mom. i KomPL verkställas så som en lagakraftvunnen dom i tvistemål. Beslutet utgör således en sådan utsökningsgrund som avses i utsökningslagen (37/1895), med stöd av vilken en pensionsanstalt direkt kan ansöka om utmätning av sin fordran på det sätt som föreskrivs i utsökningslagen.

En pensionsanstalt kan också kräva tillbaka pension som den betalat utan grund genom kvittning mot framtida pensionsrater.

Den ändring av utsökningslagen som trädde i kraft den 1 mars 2004 innebär att en verkställbar fordran som återkrävs inte kan indrivnas såsom nu genom utsökning under en obegränsad tid. Enligt lagens huvudregel är en utsökningsgrund verkställbar i 15 års tid. En fordran, beträffande vilken ett beslut om återkrav har vunnit laga kraft den 1 mars 1993 eller tidigare, befrias från utsökning den 1 mars 2008.

Ett medlemssamfund kan ha betalat en pensionsavgift utan grund t.ex. av den orsaken att avgiften har betalats till ett för stort belopp eller under en för lång tid. Preskriptionen av återbetalning av en pensionsavgift som ett medlemssamfund har betalat på felaktiga grunder har bestämts enligt preskriptionsförordningens allmänna preskriptionstid på tio år. Preskriptionstiden börjar löpa räknat från betalningsdagen för var och en av pensionsavgiftsraterna. Preskriptionen kan avbrytas genom icke-formbundna åtgärder, varefter en ny preskriptionstid på tio år börjar löpa.

Det faktum att en pensionsavgift har betalats utan grund framgår ofta först efter en lång tid. Detta förekommer särskilt i fall där det är oklart om arbetet har utförts i anställningsförhållande eller genom uppdragsavtal.

Preskription av fordran gällande förmån som grundar sig på beslut

En fordran som grundar sig på ett pensionsbeslut kan ha uppkommit t.ex. när en förmån, vanligen en pension, som beviljats en person av någon anledning har utbetalats till ett för litet belopp. Det kan t.ex. vara en följd av en felaktigt vald samordningsgrund. I vissa sällsynta fall har en pensionsrat inte utbetalats alls efter det att pensionsbeslutet givits. Orsaken kan t.ex. vara ett fel som uppstått vid utbetalningen av pensionen.

En pensionsrat som efter pensionsbeslutet t.ex. betalats till ett för litet belopp har preskriberats enligt preskriptionsförordningens allmänna preskriptionstid på tio år. Preskriptionstiden börjar löpa separat för var och en

av pensionsraterna från dagen för utbetalningen. Preskriptionen kan avbrytas genom icke-formbundna åtgärder, varefter en ny preskriptionstid på tio år börjar löpa.

Preskriptionen av en fordran gällande en förmån som grundar sig på ett beslut har inte varit ett hinder för att pensionsanstalten på eget initiativ trots preskriptionen har betalat en utebliven förmån till mottagaren av förmånen.

Placeringsdelegationen

Enligt 143 § i lagen om kommunala pensioner finns vid den kommunala pensionsanstalten en placeringsdelegation som har till uppgift att årligen godkänna generalplanen för placeringsverksamheten och följa hur den realiserar. Bestämmelsen om placeringsdelegationen fogades till lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstare genom en ändring av lagen (260/1987) i samband med att fonderingen av kommunala pensioner började och pensionsansvarsfonden bildades. Pensionsanstaltens styrelse tillsätter delegationen som har till uppgift att årligen utarbeta en generalplan för fondens medel och att följa hur planen realiserar.

Inrättandet av placeringsdelegationen baserade sig på ett betänkande av Kommissionen för finansieringen av kommunala pensioner (kommittébetänkande 1985:10) där man vid utredningen av förvaltningsmodeller för fonden utgick i från att staten genom statsandelar och statsunderstöd skall bidra till fonden på samma sätt som den bidrar till avlöning av personal som omfattas av det kommunala pensionssystemet. För planeringen och uppföljningen av den kommunala pensionsfonden placeringsverksamhet var det därför nödvändigt att tillsätta ett organ där också företrädare för staten ingick. Eftersom den kommunala pensionsanstalten ansågs till sin rättsliga karaktär vara en självständig offentligrättslig instans och en enhet inom den kommunala förvaltningen var det enligt kommittén inte möjligt att ordna statens deltagande i fondens förvaltning så att staten skulle ha företrädare i sådana förvaltningsorgan vid folkpensionsanstalten som har beslutanderätt och verkställande makt. Av denna orsak inrättades i anslutning till pensionsan-

stalten en placeringsdelegation för fonden som är fristående från pensionsanstaltens egentliga förvaltningsorganisation och där utöver pensionsanstalten även staten är företrädd.

Efter det att fonderingen inleddes har statsandelssystemets innehåll och betydelse ändrats och numera betalas inte statsandel särskilt för lönekostnader. Dessutom reglerar inte staten längre penningmarknaden på sätt som i början av fonderingen. Även regeringens roll som beslutande organ i fråga om placeringsverksamheten har ändrats. Efter en lagändring (404/1997) har pensionsanstaltens styrelse beslutat om placering av pensionsansvarsfondens medel och styrelsen kan på det sätt som bestäms i pensionsanstaltens reglemente överföra sin beslutanderätt på pensionsanstaltens byrå. Bestämmelser om detta finns i 135 § 2 mom. i lagen om kommunala pensioner. Enligt pensionsanstaltens reglemente skall styrelsen utarbeta en plan för hur pensionsanstaltens medel skall placeras (placeringsstrategi). Dessutom skall styrelsen behandla de ärenden som är principiellt viktiga eller vittgående och för ett år i sänder godkänna placeringsplanen där byrån ges placeringsfullmakter och anvisningar för hur placeringarna skall genomföras och rapporteras.

Försäkringsinspektionen, vars uppgift är att bedriva tillsyn över planeringen och placeringsverksamheten i fråga om den kommunala pensionsanstaltens finansieringsverksamhet, har i samband med tillsynen fäst uppmärksamhet vid en viss överlappning av rollerna samt arbets- och ansvarsfördelningen mellan placeringsdelegationen, som godkänner och följer generalplanen för placeringsverksamheten, och pensionsanstaltens styrelse, som beslutar om placeringarna.

Bestämmelserna om pensionsanstaltens ansvar för placeringarna av pensionsansvarsfondens medel är entydiga. Däremot är det oklart vilket ansvar placeringsdelegationen har. Placeringsstrategin, som godkänns av pensionsanstalten, styrelsens placeringsplan och placeringsfullmakterna har minskat betydelsen av den generalplan för placeringsverksamheten som placeringsdelegationen utarbetar. Placeringsdelegationen har främst blivit en informationskanal för de instanser

som utöver pensionsanstalten är företrädda i delegationen. Av delegationens tio medlemmar skall två företräda finansministeriet, en inrikesministeriet, en handels- och industriministeriet samt två kommunala huvudavtalsorganisationer.

Förvaltningslagen och talan

Enligt 14 § 1 mom. i förvaltningslagen (434/2003) har en omyndig rätt att själv ensam föra sin talan i ett ärende som gäller sådan inkomst eller förmögenhet som han eller hon råder över. En motsvarande bestämmelse finns bl.a. i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). När lagen om förmyndarverksamhet trädde i kraft ansåg man inom arbetspensionssystemet det vara viktigt att en person under 15 år inte skall kunna föra talan i ett ärende som gäller arbetspension. Därför togs det in en bestämmelse i KomPL enligt vilken intressebevakaren för talan för en person under 15 år i andra ärenden än sådana som gäller hans eller hennes person. Enligt pensionsskyddscentralens register finns det dock för närvarande inte en enda pension som utbetalas till en person under 15 år och som skulle grunda sig på personens eget arbete. När dessutom endast arbetstagare som fyllt 18 år kan vara försäkrade enligt KomPL från och med ingången av 2005, saknar en från förvaltningslagen avvikande begränsning av rätten att föra talan för personer under 15 år numera betydelse i sak.

I 98 § 3 mom. i KomPL, som gäller ansökan om pension i situationer där den sökande på grund av ålder, sjukdom, skada eller annan orsak är oförmögen att själv ansöka om pension eller sköta sitt ärende, finns också en bestämmelse om rätten att föra talan som avviker från förvaltningslagen. Med stöd av bestämmelsen kan inom det kommunala pensionssystemet bl.a. en av pensionsanstalten godkänd nära anhörig eller annan person som huvudsakligen har hand om den sökande föra hans eller hennes talan. Bestämmelsen har tagits in i lagen med tanke på den sökandes intresse. Det är fortfarande med tanke på den sökandes intresse motiverat att bestämmelsen i KomPL bibehålls, eftersom rätten att föra talan omfattar en mindre krets i förvaltningslagen.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Preskriptionsbestämmelser

Avsikten är att genom de föreslagna preskriptionsbestämmelserna fylla den lucka i lagstiftningen som har uppstått i det kommunala pensionssystemet efter det att preskriptionslagen trädde i kraft. Såsom ovan konstaterats tillämpas preskriptionslagen inte på pensioner eller andra förmåner som betalas med stöd av pensionslagstiftningen och inte heller på pensionsavgifter.

Socialförsäkringen, till vilken också det lagstadgade kommunala pensionssystemet hör, är en form av obligatoriskt socialskydd, där de instanser som verkställer systemet skall bevilja en sökande den förmån som han eller hon har rätt till enligt lag. Arbetspensionssystemets pensionsavgifter är också obligatoriska. På grund av detta och det kollektiva ansvar som hör till arbetspensionssystemet är det synnerligen viktigt att en förmån betalas på riktiga grunder och till rätt belopp till den som har rätt att få förmånen och att korrekta pensionsavgifter kan tas ut hos den betalningsskyldige.

Således är grunden för fordringar som gäller arbetspensionssystemets förmåner eller avgifter en helt annan än i privaträttsliga skuldförhållanden, som grundar sig på frivilliga rättshandlingar. Av denna anledning är det till vissa delar motiverat att avvika från den nya preskriptionslagen bibehålla den preskriptionstid på tio år som redan nu har tillämpats inom arbetspensionssystemet.

De ändringar av preskriptionsbestämmelserna som nu föreslås motsvarar de ändringar som tidigare blivit godkända genom en ändring (1332/2003) av lagen om pension för arbetstagare (395/1961).

Preskription av pensionsavgifter

Det föreslås att det till KomPL fogas bestämmelser om preskription av pensionsavgifter som inte debiterats. Preskriptionstiden är tio år. Den börjar löpa från och med att pensionsavgiften uppstår och kan avbrytas endast genom att pensionsavgiften debiteras.

Den föreslagna preskriptionstiden motsvarar den preskriptionstid på tio år som redan tillämpas på debiteringen av KomPL-avgifter.

På grund av att anmälningstrafiken enligt KomPL sker i efterskott tar det mellan ett och två år innan pensionsanstalten överhuvudtaget kan reagera på felaktiga uppgifter eller försummelse av pensionsavgifter. Om pensionsavgifterna har försummats, svarar de övriga medlemssamfunden solidariskt för kostnaderna för arbetstagarens pensionskydd. Därför är det motiverat att debiteringstiden för pensionsavgifter är tillräckligt lång så att avgiften kan tas ut av det medlemssamfund som skall betala avgiften.

För en pensionsavgift som debiterats enligt KomPL bibehålls en preskriptionstid på fem år i enlighet med skatteutökningslagen.

Till lagen fogas en bestämmelse om preskription av pensionsavgifter som ett medlemssamfund har betalat utan grund. Återbetalningen av en pensionsavgift som betalats utan grund preskriberas efter tio år från och med betalningsdagen för varje avgift som betalats på felaktiga grunder. Preskriptionstiden börjar således löpa när fordran uppkommer på samma sätt som nu. Från avbrytandet av preskriptionstiden börjar en ny fem år lång preskriptionstid.

Preskription av fordringar och förmåner som inte har betalats

I propositionen föreslås att beslut om återkrav av en förmån som betalats utan grund skall fattas inom tio år räknat från den dag då förmånen betalades. Preskriptionstiden för återkrav av förmåner som betalats utan grund börjar löpa från och med betalningsdagen för var och en av förmånsraterna.

Vid behandlingen av regeringens proposition med förslag till ändring av vissa bestämmelser om återkrav i lagar som gäller utkomstskydd (RP 158/2003 rd) ansåg social- och hälsovårdsutskottet i sitt betänkande (ShUB 4/2004 rd) att återkravstiden på tio år är onödigt lång i dagens läge och föreslog fem år som den tid inom vilken beslut om återkrav av bl.a. förmåner enligt folkpensionslagen skall fattas. Vid en tidigare behandling av preskriptionstider enligt lagen om pension för arbetstagare godkände riks-

dagen en återkravstid på tio år. Social- och hälsovårdsutskottet anser dock i ett betänkande (ShUB 30/2003 rd) att det är skäl att på nytt se över bestämmelserna om preskription när den nya arbetspensionslagen bereds. Utskottet anser också att det då är nödvändigt att utreda om särdragen i socialförsäkringssystemet kan tryggas också med preskriptionstider som är klart kortare än tio år.

För ett uppnå ett enhetligt arbetspensionssystem föreslås att återkravstiden i lagen om kommunala pensioner skall motsvara preskriptionstiden på tio år i lagen om pension för arbetstagare. Om återkravstiden enligt lagen om kommunala pensioner avviker från återkravstiden enligt andra arbetspensionslagar kan det uppstå problem vid återkrav när principen om sista pensionsanstalt tillämpas. Återkravsprocessen blir oklar då en person har fordringar inom flera pensionssystem och återkrav av överbetalningar preskriberas på olika sätt enligt olika lagar. Eftersom man känner till innehållet i den privata sektorns nya arbetspensionslag är det med tanke på ett enhetligt arbetspensionssystem nödvändigt att på nytt bedöma bestämmelserna om preskription i lagen om kommunala pensioner.

En fordran som fastställts genom beslut om återkrav preskriberas fem år efter det att beslutet gavs, om inte preskriptionen avbrutits innan dess. Från avbrytandet av preskriptionstiden börjar en ny fem år lång preskriptionstid.

Preskriptionstiden för rätten till en förmån enligt lagen om kommunala pensioner är tio år. Preskriptionstiden börjar löpa från och med den dag då förmånen borde ha betalats. Preskriptionen kan avbrytas på det sätt som föreskrivs i 10 eller 11 § i preskriptionslagen. Efter detta avbrytande börjar en ny preskriptionstid på fem år löpa.

Placeringsdelegationen

Det föreslås att bestämmelsen om placeringsdelegationen vid den kommunala pensionsanstalten ändras så att placeringsdelegationens uppgift är att stöda den kommunala pensionsanstaltens placeringsverksamhet. Delegationen tjänar också som kanal för informationsutbyte mellan de instanser som är företrädare i delegationen och pensionsanstal-

ten. Placeringsdelegationen är ett rådgivande organ som behandlar riktlinjerna för pensionsanstaltens placeringsverksamhet och dess utveckling. Delegationen har dock inte rätt att fatta beslut om eller utöva tillsyn över folkpensionsanstaltens placeringsverksamhet. Pensionsanstaltens styrelse bestämmer fortfarande om placeringen av pensionsansvarsfondens medel. Efter den föreslagna ändringen kommer de uppgifter som har fastställts för placeringsdelegationen på författningsnivå att motsvara de uppgifter som delegationen i praktiken har kommit att utföra.

De instanser som är företrädare i delegationen skall fortfarande få information om den kommunala pensionsanstaltens placeringsverksamhet och ha möjlighet att framföra sina synpunkter om verksamheten. Det är viktigt att möjligheten till informationsutbyte bibehålls eftersom det kommunala pensionssystemet och pensionsansvarsfondens placeringsverksamhet utgör en betydande del av den offentliga ekonomin och har stor betydelse för hela samhällsekonomin.

Förvaltningslagen och talan

Specialbestämmelserna i 164 § 1 mom. i KomPL om talan för en part under 15 år och om hörande av part skall enligt förslaget ersättas med förvaltningslagens bestämmelser.

3. Propositionens verkningar

Propositionen har inte några ekonomiska verkningar. Propositionen gör förvaltningen inom Kommunernas pensionsförsäkring klarare i och med att placeringsdelegationens och pensionsanstaltens styrelses uppgifter och ansvar inte längre överlappar varandra på författningsnivå. I praktiken har placeringsdelegationens roll redan tidigare motsvarat de författningsändringar som nu görs.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid inrikesministeriet i samarbete med Kommunernas pensionsförsäkring. De föreslagna ändringarna motsvarar de ändringar av preskriptionstider som tidigare blivit godkända i fråga om lagen om pension för arbetstagare (1332/2003).

Dessutom har förhandlingar enligt 165 § i lagen om kommunala pensioner förts om propositionen med de huvudavtalsorganisationer

som avses i 3 § i det kommunala huvudavtalet.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

100 §. Beslutsfattande och delgivning av beslut. I paragrafens 2 mom. föreskrivs om delgivning av beslut. Det föreslås att ordalydelsen i momentet ändras så att den motsvarar 19 f § i lagen om pension för arbetstagare. Pensionsanstalten har fortfarande rätt att delge en part beslut per post. Däremot slopas möjligheten till bevislig delgivning som i praktiken har visat sig vara onödig.

110 §. Retroaktiv betalning och preskription av pensionsfordran. Det föreslås att ett nytt 3 mom. fogas till paragrafen. I momentet föreskrivs om preskription av rätten till en förmån som grundar sig på ett beslut av pensionsanstalten. Den föreslagna bestämmelsen kommer till tillämpning t.ex. i sådana situationer då pensionen enligt beslutet borde ha betalats till ett större belopp än den har betalats. En sådan fordran uppkommer den dag då förmånen borde ha betalats. Enligt momentet preskriberas en sådan fordran tio år efter den dag då förmånen borde ha betalats, om inte preskriptionen avbrutits innan dess. Från det första avbrytandet som görs inom den tio år långa preskriptionstiden börjar en ny fem år lång preskriptionstid.

Både den tio år långa och den fem år långa preskriptionstiden avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 och 11 § i preskriptionslagen. Preskriptionstiden kan också förlängas enligt 11 § 3 mom. i preskriptionslagen. Från avbrytandet av den fem år långa preskriptionstiden börjar en ny fem år lång preskriptionstid.

Den föreslagna bestämmelsen hindrar inte pensionsanstalten från att också på eget initiativ rätta ett fel som anstalten upptäcker och betala den uteblivna förmånen till förmånstagaren.

120 §. Återkrav av pension som betalats till för stort belopp. Det föreslås att till paragra-

fen fogas ett nytt 5 mom., enligt vilket en förmån som har betalats utan grund skall krävas tillbaka inom tio år räknat från utbetalningsdagen. Den tio år långa preskriptionstiden för en förmån som krävs tillbaka, i allmänhet en pensionsrat, börjar löpa särskilt för var och en av raterna räknat från utbetalningsdagen. I bestämmelsen avses med återkrav delgivning av ett beslut om återkrav som kan överklagas. Således kan en förmån som betalats utan grund krävas tillbaka genom ett återkravsbeslut retroaktivt för högst tio år räknat från delgivningen av beslutet.

I det nya 5 mom. föreslås också att från och med delgivningen av ett överklagbart beslut om återkrav av en förmån som betalats utan grund börjar en femårig preskriptionstid för fordran som gäller en förmån som betalats utan grund. Denna femåriga preskriptionstid avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 eller 11 § i lagen om preskription av skulder. Det innebär att en icke-formbunden åtgärd enligt lagen om preskription av skulder är tillräcklig för att avbryta den femåriga preskriptionstiden. Då skall pensionsanstalten enligt preskriptionslagen meddela förmånstagaren grunden för fordran samt beloppet så tydligt som skäligen kan krävas. Vidare skall förmånstagaren få kännedom om den avbrytande åtgärden innan preskriptionstiden går ut. Preskriptionen kan också avbrytas genom en rättslig åtgärd i enlighet med 11 § i lagen om preskription av skulder, varvid den femåriga preskriptionstiden kan förlängas på det sätt som föreskrivs i 11 § 3 mom. i nämnda lag. Från detta avbrytande av preskriptionstiden börjar en ny fem år lång preskriptionstid.

134 §. Indrivning av avgift och preskription av avgiftsfordran. I paragrafen föreskrivs om utsökning av avgifter. Till paragrafen fogas bestämmelser om preskription av en pensionsavgift som har debiterats och paragrafens rubrik ändras på motsvarande sätt.

Det föreslås att till 1 mom. fogas en bestämmelse som motsvarar den praxis som redan iakttas inom arbetspensionssystemet. Enligt bestämmelsen skall en pensionsavgift debiteras inom tio år räknat från det att fordran uppkom. Avgiftsfordran anses uppstå på förfallodagen för en slutlig avgift enligt KomPL. Pensionsanstalten skall inom tio år räknat från denna tidpunkt kräva att pensionsavgiften betalas, i annat fall preskriberas fordran. Bestämmelsen om utsökning av en påförd försäkringsavgift i 1 mom. bibehålls oförändrad.

Det föreslås att hänvisningen i paragrafen till 4 § i räntelagen (633/1982) ändras till en hänvisning till 4 § 1 mom. i räntelagen.

Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket återbetalningen av en avgift som betalats utan grund preskriberas efter tio år från den dag då avgiften betalades, om preskriptionen inte avbrutits innan dess. Om preskriptionen avbryts inom tio år från betalningsdagen för en pensionsavgift som betalats utan grund, börjar en ny fem år lång preskriptionstid löpa från och med den avbrytande åtgärden. Från avbrytandet av den fem år långa preskriptionstiden börjar en ny fem år lång preskriptionstid. Både en tio år lång preskriptionstid och en fem år lång preskriptionstid avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 eller 11 § i preskriptionslagen, och de kan förlängas enligt den nämnda lagens 11 §.

Den som har betalat en pensionsavgift utan grund skall i enlighet med 10 § i preskriptionslagen meddela pensionsanstalten grunden för sin fordran samt beloppet så tydligt som skäligen kan krävas. Dessutom måste pensionsanstalten informeras om den avbrytande åtgärden innan preskriptionstiden löper ut för att avbrytandet skall ha sin verkan.

143 §. Placeringsdelegationen. I 1 mom. föreskrivs om placeringsdelegationens uppgifter. Ordalydelsen i momentet ändras så att den motsvarar gällande praxis. Placeringsdelegationen är en delegation med rådgivande uppgifter som stöder pensionsanstaltens placeringsverksamhet. Delegationen möjliggör också utbyte av information mellan de instanser som är företrädare i delegationen.

164 §. Tillämpning av bestämmelserna om förvaltningsförfarande. I 1 mom. stryks omnämmandet av att intressebevakaren för talan

för den som är under 15 år i andra ärenden än sådana som gäller hans eller hennes person. I det kommunala pensionssystemet skall således tillämpas förvaltningslagens bestämmelser om omyndigas talan.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2005. Mandattiden för den nuvarande placeringsdelegationen vid den kommunala pensionsanstalten går ut vid utgången av 2004. De författningsändringar som gäller placeringsdelegationens uppgifter skall ha trätt i kraft när den nya placeringsdelegationen inleder sitt arbete.

Enligt ikraftträdandebestämmelsens 2 mom. tillämpas bestämmelserna om preskription också på förmåner som betalats utan grund och fordringar som uppkommit före lagens ikraftträdande. När preskriptionstiden för en fordran som uppkommit före lagens ikraftträdande räknas ut beaktas också tiden före lagens ikraftträdande. En fordran kan dock inte preskriberas inom den treåriga övergångstid som räknas från ikraftträdandet av lagen, om den inte preskriberas också enligt den preskriptionsbestämmelse som gällde den 31 december 2003. Bestämmelser om en motsvarande övergångstid finns även i den lag om preskription av skulder som trädde i kraft vid ingången av 2004.

3. Lagstiftningsordning

Särskilt de föreslagna preskriptionsbestämmelserna och övergångsbestämmelserna som gäller deras ikraftträdande måste granskas med avseende på grundlagen.

I det kommunala pensionssystemet skall huvudregeln fortfarande vara att preskriptionstiden är tio år. Från avbrytandet av preskriptionstiden börjar en fem år lång preskriptionstid löpa i stället för den tidigare preskriptionstiden på tio år. Det föreslås att det för förmånsfordringar som fastställts genom ett beslut om återkrav föreskrivs om en ny fem år lång preskriptionstid. I vissa fall förkortas således preskriptionstiderna. Enligt den föreslagna ikraftträdandebestämmelsen skall preskriptionsbestämmelserna tillämpas retroaktivt också på sådana fordringar som

uppkommit före lagens ikraftträdande, dock så att preskriptionen sker tidigast tre år efter ikraftträdandet av lagen om inte preskriptionen har skett innan dess också enligt den lagstiftning som gällde innan preskriptionslagen trädde i kraft. En motsvarande övergångsbestämmelse ingår också i preskriptionslagen, som behandlades i vanlig lagstiftningsord-

ning. Regeringen anser att inte heller de nu föreslagna ändringarna strider mot det egendomsskydd som tryggas enligt grundlagen och att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om kommunala pensioner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 13 juni 2003 om kommunala pensioner (549/2003) 100 och 134 §, 143 § 1 mom. och 164 § 1 mom., av dem 164 § 1 mom. sådant det lyder i lag 921/2003, och fogas till 110 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 713/2004, ett nytt 3 mom. och till 120 § ett nytt 5 mom. som följer:

100 §

Beslutsfattande och delgivning av beslut

Sedan nödvändiga utredningar har erhållits skall pensionsansökan avgöras utan dröjsmål.

Den kommunala pensionsanstaltens beslut delges genom att beslutet sänds per post till mottagaren under den adress han eller hon har uppgett.

110 §

Retroaktiv betalning och preskription av pensionsfordran

Rätten till en förmån enligt denna lag preskriberas tio år efter den dag då förmånen borde ha utbetalats, om inte preskriptionen har avbrutits innan dess. Från detta avbrytande av preskriptionstiden börjar en ny fem års preskriptionstid löpa. Preskriptionen avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 eller 11 § i lagen om preskription av skulder (728/2003).

120 §

Återkrav av pension som betalats till för stort belopp

En förmån som betalats utan grund skall återkrävas inom tio år räknat från utbetalningsdagen. En fordran som fastställts genom

beslut om återkrav preskriberas fem år efter det att beslutet gavs, om inte preskriptionen avbrutits innan dess. Preskriptionen av en fordran som fastställts genom beslut om återkrav avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 eller 11 § i lagen om preskription av skulder. Från detta avbrytande av preskriptionstiden börjar en ny fem års preskriptionstid löpa.

134 §

Indrivning av avgift och preskription av avgiftsfordran

Den kommunala pensionsanstalten skall fastställa en avgift som baserar sig på denna lag inom tio år från det att fordran uppkom. Avgiftsfordran anses uppstå på förfallodagen för en slutlig avgift enligt denna lag. En avgift som fastställts med stöd av denna lag samt en på avgiften för tiden för betalningsdröjsmål beräknad årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen får utsökas utan dom eller beslut på det sätt som bestäms i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (367/1961).

Återbetalningen av en avgift som betalats utan grund preskriberas när tio år förflutit från betalningsdagen, om preskriptionen inte har avbrutits innan dess. Från detta avbrytande av preskriptionstiden börjar en ny fem års preskriptionstid löpa. Preskriptionen avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 eller 11 § i lagen om preskription av skulder.

143 §

Placeringsdelegationen

Vid den kommunala pensionsanstalten finns en placeringsdelegation med uppgift att stöda placeringsverksamheten och främja informationen mellan de instanser som nämns i 2 mom. Delegationen är ett rådgivande organ som behandlar riktlinjerna för pensionsanstaltens placeringsverksamhet och dess utveckling.

164 §

Tillämpning av bestämmelserna om förvaltningsförfarande

När den kommunala pensionsanstalten be-

handlar ett förvaltningsärende enligt denna lag skall förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet iakttas, om inte annat bestäms i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 110 § 3 mom., 120 § 5 mom. och 134 § tillämpas också på förmåner som betalats utan grund och fordringar som uppkommit före lagens ikraftträdande. När preskriptionstiden för en sådan fordran räknas ut beaktas också tiden före lagens ikraftträdande. Fordringarna i fråga preskriberas dock enligt denna lag tidigast tre år efter lagens ikraftträdande, om de inte preskriberas innan dess också enligt de bestämmelser som gällde den 31 december 2003.

Helsingfors den 29 oktober 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Region och kommunminister *Hannes Manninen*

Lag

om ändring av lagen om kommunala pensioner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 13 juni 2003 om kommunala pensioner (549/2003) 100 och 134 §, 143 § 1 mom. och 164 § 1 mom., av dem 164 § 1 mom. sådant det lyder i lag 921/2003, och *fogas* till 110 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 713/2004, ett nytt 3 mom. och till 120 § ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lag

100 §

Beslutsfattande och delgivning av beslut

Sedan nödvändiga utredningar har erhållits skall pensionsansökan avgöras utan dröjsmål.

Beslutet skall tillställas sökanden per post under den adress som han eller hon uppgivit eller bevisligen delges honom eller henne.

Förslag

100 §

Beslutsfattande och delgivning av beslut

Sedan nödvändiga utredningar har erhållits skall pensionsansökan avgöras utan dröjsmål.

Den kommunala pensionsanstaltens beslut delges genom att beslutet sänds per post till mottagaren under den adress han eller hon har uppgett.

110 §

Retroaktiv betalning och preskription av pensionsfordran

Rätten till en förmån enligt denna lag preskriberas tio år efter den dag då förmånen borde ha utbetalats, om inte preskriptionen har avbrutits innan dess. Från detta avbrytande av preskriptionstiden börjar en ny fem års preskriptionstid löpa. Preskriptionen avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 eller 11 § i lagen om preskription av skulder (728/2003).

120 §

*Återkrav av pension som betalats till för
stort belopp*

En förmån som betalats utan grund skall återkrävas inom tio år räknat från utbetalningsdagen. En fordran som fastställts genom beslut om återkrav preskriberas fem år efter det att beslutet gavs, om inte preskriptionen avbrutits innan dess. Preskriptionen av en fordran som fastställts genom beslut om återkrav avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 eller 11 § i lagen om preskription av skulder. Från detta avbrytande av preskriptionstiden börjar en ny fem års preskriptionstid löpa.

134 §

Indrivning av avgift

En avgift som den kommunala pensionsanstalten påför med stöd av denna lag samt sådan dröjsmålsränta som enligt den räntesats som avses i 4 § räntelagen beräknas på avgiften för dröjsmålstiden får utsökas utan dom eller beslut på det sätt som bestäms i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (367/1961).

134 §

Indrivning av avgift och preskription av avgiftsfordran

Den kommunala pensionsanstalten skall fastställa en avgift som baserar sig på denna lag inom tio år från det att fordran uppkom. Avgiftsfordran anses uppstå på förfallodagen för en slutlig avgift enligt denna lag. En avgift som fastställts med stöd av denna lag samt en på avgiften för tiden för betalningsdröjsmål beräknad årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen får utsökas utan dom eller beslut på det sätt som bestäms i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (367/1961).

Återbetalningen av en avgift som betalats utan grund preskriberas när tio år förflutit från betalningsdagen, om preskriptionen inte har avbrutits innan dess. Från detta avbrytande av preskriptionstiden börjar en ny fem års preskriptionstid löpa. Preskriptionen avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 eller 11 § i lagen om preskription av skulder.

143 §

Placeringsdelegationen

Vid den kommunala pensionsanstalten finns en placeringsdelegation som har till uppgift att årligen godkänna generalplanen för placeringsverksamheten och följa hur den realiserar.

143 §

Placeringsdelegationen

Vid den kommunala pensionsanstalten finns *en placeringsdelegation med uppgift att stöda placeringsverksamheten och främja informationen mellan de instanser som nämns i 2 mom.* Delegationen är ett rådgivande organ som behandlar riktlinjerna för pensionsanstaltens placeringsverksamhet och dess utveckling.

164 §

Tillämpning av bestämmelserna om förvaltningsförfarande

När den kommunala pensionsanstalten behandlar ett förvaltningsärende enligt denna lag skall förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet iakttas, om inte annat bestäms i denna lag. *Talan för den som är under 15 år förs i andra ärenden än sådana som gäller hans eller hennes person av intressebevakaren.*

164 §

Tillämpning av bestämmelserna om förvaltningsförfarande

När den kommunala pensionsanstalten behandlar ett förvaltningsärende enligt denna lag skall förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet iakttas, om inte annat bestäms i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20.

Lagens 110 § 3 mom., 120 § 5 mom. och 134 § tillämpas också på förmåner som betalats utan grund och fordringar som uppkommit före lagens ikraftträdande. När preskriptionstiden för en sådan fordran räknas ut beaktas också tiden före lagens ikraftträdande. Fordringarna i fråga preskriberas dock enligt denna lag tidigast tre år efter lagens ikraftträdande, om de inte preskriberas innan dess också enligt de bestämmelser som gällde den 31 december 2003.